

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 15. juni 2009

J.nr. 323-1 - dmk

Indberetning nr. 6 / 2009

Emner:

- *Valgdeltagelsen på Færøerne ved folkeafstemningen den 7. juni 2009 om ændring af tronfølge-loven blev 11,8 pct. og dermed højere end ved folkeafstemningerne på Færøerne i 1938 og 1953 om ændring af Grundloven. En samfundsforsker mener ikke, at folkeafstemningen kan tolkes som færingerenes stillingtagen til hverken Grundloven eller rigsfællesskabet, men at det var royalisterne, der gik til valg for at sige sin mening om Kongehuset.*
- *Lagmand Kaj Leo Johannsen og landsstyremedlem for udenrigsanliggender Jørgen Niclasen er uenige om konsekvenserne for Færøernes europapolitik af et muligt islandsk EU-medlemskab. Ifølge Jørgen Niclasen vil en islandsk ansøgning om EU-medlemskab ikke rykke et komma i Færøernes europapolitik – målet er fortsat EFTA-medlemskab og et udvidet samarbejde med EU.*
- *Lagtinget havde sidste mødedag i indeværende samling den 14. maj 2009. De sidste par uger af samlingen var præget af stor mødeaktivitet og oppositionen var meget kritisk over for landsstyrets håndtering af lovarbejdet. Således blev 23 lovforslag fremsat 6 uger efter at den ordinære tidsfrist for fremsættelse var udløbet.*
- *Landsstyret arbejder med en ”pakke”, der skal afhjælpe landskassens budgetproblemer. I offentligheden taler man om en krisepakke fra landsstyret, mens landsstyret selv taler om en struktur- og vækstpakke med fokus på finansloven 2010. Landsstyret vil have pakken behandlet i Lagtinget snarest muligt.*
- *De fleste kommuner på Færøerne oplever faldende skatteindtægter og flere kommuner har iværksat sparetiltag, herunder opsigelser.*
- *Nye tal for Færøernes bruttonationalprodukt viser, at flere års positiv udvikling med økonomisk højkonjunktur vendte i 2008.*
- *Udtalelser fra direktøren for Maru Seafood tyder på, at betalingsstandsningen for Kósín i Klaksvík ikke forlænges. Hvad der herefter sker med Kósín synes uvis.*
- *Lineflåden er kommet i så store problemer, at den har anmodet landsstyret om 15 mio. kr. i årlig støtte. Landsstyret har endnu ikke taget stilling til anmodningen.*
- *Fiskeribiologerne anbefaler stop for fiskeri efter torsk og kuller ved Færøerne. Nu afventer man den politiske fastsættelse af fiskedagene for det kommende fiskeår, der begynder den 1. september 2009. Sidste år skete fastsættelsen af fiskedagene under stor dramatik i Lagtinget.*
- *Landsstyret har udstedt en ny obligationsserie til en værdi af 1,8 mia. kr., der skal bruges til finansiering af landskassens gæld og underskuddet på landskassens budget for 2009.*
- *Der har været mere end en fordobling i antallet af stævninger og fogedsager, hvilket kan ses som en tydeligt tegn på, at konjunkturerne på Færøerne er for nedadgående.*

Folkeafstemningen den 7. juni 2009 om ændring af tronfølgeloven

Forud for folkeafstemningen den 7. juni 2009 om ændring af tronfølgeloven meddelte fem af seks partiformænd, at de ikke ville stemme ved folkeafstemningen, og Republikanerne frarådede færingerne af stemme ved folkeafstemningen. Som den eneste partiformand meddelte formanden for Sambandspartiet, lagmand Kaj Leo Johannesen, at han ville stemme ved folkeafstemningen.

Færøernes Radio så inden folkeafstemningen nærmere på, hvor stor stemmeprocenten havde været de gange, hvor man på Færøerne havde stemt om grundlovsændringer, og kunne konstatere, at stemmeprocenten var faldet med årene. Den 6. september 1920 var der afstemning på Færøerne om Danmarks Riges Grundlov. Dengang var stemmeprocenten ca. 25 pct. I 1939 var der folkeafstemning på Færøerne om at ændre Grundloven. Da var valgdeltagelsen på Færøerne 10,7 pct. Den 28. maj 1953 stemte kun 8,7 pct. af de færøske vælgere ved folkeafstemningen i forbindelse med, at Grundloven skulle ændres. Der var på den baggrund ikke forventninger om nogen stor stemmedeltagelse ved folkeafstemningen den 7. juni 2009.

Ved folkeafstemningen den 7. juni 2009 var der 35.138 stemmeberettigede vælgere på Færøerne. Der blev i alt afgivet 4.147 stemmer, hvorefter stemmeprocenten kunne opgøres til 11,8 pct.

Af tabellen herunder fremgår det endelige resultat af folkeafstemningen på Færøerne.

	Ja-stemmer	Nej-stemmer	I alt gyldige stemmer	Blanke stemmesedler	Ugyldige stemmesedler	I alt afgivne stemmesedler
Sysler						
Nordøerne	264	64	328	5	0	333
Østerø	851	136	987	6	1	994
Nordstrømø	303	55	358	2	0	360
Sydstrømø	1.374	114	1.488	29	2	1.519
Vågø	228	33	261	1	1	263
Sandø	156	35	191	1	1	193
Suderø	431	46	477	7	1	485
I alt	3.607	483	4.090	51	6	4.147

For en ændring af tronfølgeloven stemte 3.607 svarende til 87,0 pct. af de afgivne stemmer. Imod en ændring af tronfølgeloven stemte 483 svarende til 11,6 pct. af de afgivne stemmer.

Samfundsforsker Jóannes N. Dalsgaard udtalte sig den 8. juni 2009 til Færøernes Radio om folkeafstemningen. Han sagde bl.a., at folkeafstemningen ikke kan tolkes som færingeres stillingtagen til hverken Grundloven eller rigsfællesskabet. Ifølge Jóannes N. Dalsgaard var det royalisterne, der var gået til valg for at sige sin mening om Kongehuset, og ikke om Grundloven, og derfor har færingerne på ingen måde taget stilling til rigsfællesskabet.

Vil et islandsk EU-medlemskab ændre Færøernes europapolitik?

Jørgen Niclasen (Folkeflokkun), vicelagmand og landsstyremedlem for udenrigsanliggender, redegjorde i en samtale med Færøernes Radio den 11. maj 2009 for, at en islandsk ansøgning om medlemskab af EU ikke rykker et komma i Færøernes europapolitik – heller ikke såfremt Island opnår medlemskab. Island er i EFTA, men det bør ikke ændre Færøernes interesse for et EFTA-medlemskab, selv om Island ikke forbliver i EFTA, mener Jørgen Niclasen, der ikke forventer, at Norge vil følge Island og søge om EU-medlemskab. Han ønsker fortsat, at Færøerne skal udvide samarbejdet med EU, og at Færøerne går efter at blive omfattet af de fire friheder.

Lagmand Kaj Leo Johannesen (Sambandspartiet) er ikke enig i Jørgen Niclasens betragtninger om, at et islandsk EU-medlemskab ikke vil få betydning for Færøerne. Kaj Leo Johannesen mener derimod, jf. et indslag i Færøernes Radio den 12. juni 2009, at det i høj grad vil påvirke Færøerne, såfremt det islandske fiskerierhverv, der er en af Færøernes største konkurrenter på fiskeriområdet, bliver omfattet af EU's subsidierordninger. Lagmanden udtalte, at han vil have vicelagmanden til at uddybe sine betragtninger om, hvorfor han mener, at et islandsk EU-medlemskab ikke vil få betydning for Færøerne.

Avisen Sosialurin havde den 12. juni 2009 en leder med overskriften ”Fejer EU-sagen ind under gulvtæppet”. I lederen anføres det bl.a., at det virker mærkeligt, at landsstyremedlemmet for udenrigsanliggender konstaterer, at Færøernes situation i relation til EU ikke ændres med Islands nye kurs i EU-politikken. I den forbindelse stilles der i lederen spørgsmålstegn ved, om den ekspertgruppe, der blev nedsat af landsstyremedlemmet for udenrigsanliggender med henblik på at undersøge mulighederne for at knytte Færøerne tættere til EU, jf. Indberetning nr. 4/2009, ikke blot er et forsøg på at parkere EU-sagen, fordi uenigheden i koalitionen om denne sag er så stor.

Jørgen Niclasen havde den 22. maj 2009 en kronik i de færøske aviser, hvor han fastholder, at landsstyrets europapolitik ikke ændres under de nuværende økonomiske og statsretlige forhold. Han redegør i kronikken desuden for, at der udestår mange ubesvarede spørgsmål til EU-spørgsmålet i Island og diskussionen derfor ikke er så enkel, som nogle politikere og observatører vil gøre den til. I kronikken betoner han, at det er vigtigt at vise stabilitet i den færøske europapolitik, og at der hidtil har været stor enighed om at arbejde på to fronter hvad angår europapolitikken. På den ene side arbejdes der på at opnå færøsk EFTA-medlemskab, og på den anden side på at udvide samarbejdet med EU. Den brede enighed, der hidtil har været om europapolitikken, har medført, at det har været muligt for skiftende koalitioner at bygge videre på de foregående landsstyrs resultater. En oversættelse af kronikken er vedlagt denne Indberetning.

Lagtinget havde sidste mødedag den 14. maj 2009

Lagtinget havde den 14. maj 2009 den foreløbig sidste mødedag i indeværende samling. Lagtinget mødes igen til den nye lagtingsamling, der begynder til Olaj (29. juli), medmindre Lagtinget indkaldes ekstraordinært. Det kan blive tilfældet, hvis landsstyret fremsætter en økonomipakke med forslag til initiativer, som er tilpasset den dårlige udsigt for den færøske økonomi, hvor alt tyder på et stort underskud på de offentlige budgetter i 2009, jf. mere. i næste afsnit.

Lagtingsåret 2008-2009 kan i tal sammenfattes således:

Møder	97
Lov- og beslutningsforslag	177
- heraf trukket tilbage	13
- heraf ikke kommet tilbage fra udvalg	8
Skriftlige forespørgsler	41
Mundtlige forespørgsler	179

De sidste uger af lagtingssamlingen var præget af stor aktivitet, da flere omfattende lov- og beslutningsforslag blev fremsat af landsstyret efter at tidsfristen for at fremsætte nye forslag var overskredet, hvilket var den 6. marts 2009.

Det medførte voldsom kritik fra oppositionen, der beskyldte landsstyret for at være uansvarlige og presse sager igennem uden den nødvendige behandling og dermed skubbe demokratiet til side. Høgni Hoydal fra Republikanerne skrev således i en artikel i avisen Dimmalætting den 19. maj 2009, at 23 forslag fra landsstyret blev fremsat for Lagtinget 6 uger efter tidsfristens udløb, hvilket aldrig tidligere var sket i Lagtingets historie. Han skrev ligeledes i artiklen, at det under behandlingen i Lagtinget var kommet frem, at 52 af de forslag, der var til behandling i Lagtinget, aldrig havde undergået den juridiske gennemgang i landsstyrets Lovafdeling, som normalt er en forudsætning for, at lovforslaget kan fremsættes i Lagtinget.

Landsstyret arbejder med en økonomipakke

Som redegjort for i den foregående Indberetning er den offentlige sektor på Færøerne på vej mod et underskud på op imod én milliard kr. i 2009. Landskassens underskud for 2009 kan ifølge de foreløbige oplysninger ende et sted imellem 700 og 800 mio. kr.

Landsstyret har tidligere oplyst, at man arbejder med en ”pakke” med forskellige tiltag, der skal rette op på landskassens budget og reducere underskuddet. Pakken benævnes i offentligheden en ”krisepakke”, mens landsstyret selv taler om en ”struktur- og vækstpakke”, hvor fokus er på finansloven for 2010. Landsstyremanden for finansanliggender, Jóannes Eidesgaard, har i den forbindelse udtalt, bl.a. på nyhedsportalen www.portal.fo den 15. maj 2009, at landsstyret er af den opfattelse, at det har så stor betydning at løse den finanspolitiske og økonomiske situation, at sagen ikke bør blandes sammen med andre lagtingssager, men må behandles for sig selv, evt. i løbet af juni 2009.

Avisen Dimmalætting havde den 11. juni 2009 en artikel under overskriften ”Forventer enighed om krisepakken i næste uge”. Avisen har talt med lagmand Kaj Leo Johannesen, der udtaler, at han ønsker at få pakken igennem hurtigst muligt, men at de politiske forhandlinger i landsstyret fortsat pågår. Det er lagmandens hensigt, når landsstyret forhåbentlig inden længe når til enighed om pakken indhold, også at inddrage oppositionen. Lagmanden kan overfor avisen ikke bekræfte, at pakken kommer til behandling i Lagtinget inden Olaj (29. juli).

Ifølge lagmanden er det vigtigt at påpege, at der ikke er tale om en krisepakke, men en vækst- og strukturpakke. Der arbejdes aktuelt med finansloven for 2010, hvor målet ifølge lagmanden er udgiftsneutralitet, hvilket skal forstås således, at driftsudgifterne i kroner og ører bliver det samme på

finansloven som for 2009. Herudover arbejdes der med nogle mere langsigtede strukturelle og aktivitetsskabende tiltag. Lagmanden ønsker ikke oplyse nærmere om indholdet i pakken, før end de politiske forhandlinger er overstået. Det har andre steder i pressen været nævnt, at landsstyret arbejder ud fra, at underskuddet på finansloven for 2010 ikke må blive over 500 mio. kr.

Kommunernes indtægter faldende – men med stor variation mellem kommunerne

Avisen Sosialurin bragte den 4. juni 2009 en oversigt over udviklingen i de enkelte kommuners skatteindtægter for årets første 5 måneder sammenlignet med samme periode året før. Oversigten viser, at de 30 kommuner samlet har oplevet et fald i skatteindtægterne på 3 pct., men at der er stor variation mellem kommunerne. 5 af de mindre kommuner har hidtil i år oplevet et fald i skatteindtægterne på mellem 10 og 19 pct., mens 7 kommuner har en mindre stigning i skatteindtægterne. Den klart største kommune på Færøerne, Tórshavn Kommune med ca. 19.650 indbyggere, har hidtil oplevet et fald i skatteindtægterne på 1,8 pct., mens en af de andre store kommuner - den i de seneste indberetninger meget omtalte Klaksvík Kommune med knap 4.900 indbyggere - hidtil har haft et fald i skatteindtægterne på 5,2 pct.

Byrådet i Tórshavn Kommune behandlede på et møde den 5. juni 2009 et forslag om besparelser på 12 mio. kr. på driftsbudgettet og 11,5 mio. kr. på anlægsbudgettet. En anden af de store kommuner på Færøerne, Runavík Kommune på Østerø med godt 3.700 indbyggere, har sat sparetiltag i gang, bl.a. ved at udsætte planlagte udbygninger, nu hvor det ser ud til, at kommunen kommer til at mangle 7 af de budgetterede 105 mio. kr. i indtægter, men der tales endnu ikke om opsigelser i kommunen. Det er derimod tilfældet i Tvøroyrar Kommune på Suderø med knap 1.800 indbyggere, der har varslet opsigelser svarende til 9 årsværk. Sparerunden er iværksat som følge af en nedgang i skatteindtægterne, som som på nuværende tidspunkt er på 3 pct., og kun kan hentes ind over driften, da kommunen ikke har anlægsarbejder i gang eller planer herom.

Nye tal for BNP viser, at den økonomiske konjunktur blev vendt til tilbagegang i 2008

Færøernes Statistik (Hagstova Føroya) har netop offentliggjort en opgørelse over BNP i løbende priser for årene 2006-2008 der viser, at BNP er steget med 24 pct. i perioden 2004-2008. Stigningen i var størst i 2006 og 2007, mens stigningen i BNP stagnerede i 2008. Med en stigning i forbrugerpriserne i perioden 2004-2008 på ca. 14 pct., har der været tale om en markant realvækst siden 2004. Fra 2007 til 2008 har der dog været tale om et reelt fald i BNP, hvis man tager højde for stigningen i forbrugerpriserne. Stigningen i forbrugerpriserne fra 2007-2008 var 4,7 pct., hvorimod væksten i BNP i løbende priser kun var 0,5 pct.

Af tabellen nedenfor fremgår BNP i årets priser for perioden 2004-2008. Der foreligger ikke en opgørelse af BNP i faste priser.

Færøernes bruttonationalprodukt 2004-2008

	2004	2005	2006	2007	2008*
	----- Mio. kr. -----				
BNP, løbende priser	10.091	10.389	11.738	12.413	12.474
	----- Pct. -----				
Ændring i BNP, løbende priser	2,2	3,0	13,0	5,8	0,5

* 2008 tallene er foreløbige tal.

Kilde: Hagstova Føroya

Kósin i Klaksvík – fortsat ingen løsning i sigte

Ifølge direktøren for koncernen Maru Seafood, Jóhan Páll Joensen, er der ikke store forhåbninger til, at betalingsstandsningen for fiskefabrikken Kósin i Klaksvík, der udløber den 17. juni 2009, forlænges med yderligere 3 måneder. Han udtaler til avisen Dimmalætting den 9. juni 2009, at man har arbejdet med flere løsningsmodeller i de 6 måneder, som betalingsstandsningen foreløbig har været gældende, men at man ikke er kommet nærmere en løsning i den periode og at der heller ikke ser ud til at komme en løsning. På den baggrund ser han ikke nogen grund til at forlænge betalingsstandsningen, for det vil bare trække sagen ud..

Lineflåden har problemer og ønsker økonomisk støtte

Lineflåden har så store økonomiske problemer, at kun økonomisk støtte fra landsstyret kan redde den. Det var udmeldingen fra Foreningen Lineskibe, da den sidst i maj måned var til møde med lagmanden og landsstyremedlemmet for finansanliggender. Den uheldige situation skyldes flere faktorer, der er gået galt samtidig de seneste par år: manglende besætninger, høje olieudgifter og nu svigtende fiskeri og faldende fiskepriser.

Ifølge formanden for Foreningen Lineskibe er der tale om, at situationen nu er så alvorlig, at man har henvendt sig til landsstyret for at få krisehjælp. Anmodningen om økonomisk støtte skulle ifølge forlydender beløbe sig til 20 mio. kr. årligt, men det beløb vil formanden for Foreningen Lineskibe hverken be- eller afkræfte. Ifølge foreningens formand, vil det få store samfundsmæssige konsekvenser, hvis flåden må lægges op. Der er ca. 20 lineskibe i den færøske fiskeflåde, der hver har ca. 14 mand ombord. Dertil kommer, at fiskefabrikkerne på land også vil mærke konsekvenserne i form af manglende landinger. Formanden er bevidst om, at flere på hinanden følgende landsstyrer ikke har været indstillet på at genoptage støtten til fiskeflåden, så derfor anser han det ikke for usandsynligt, at man får afslag på anmodningen om økonomisk støtte.

Jóannes Eidesgaard, landsstyremedlem for finansanliggender, citeres i en artikel i Dimmalætting den 4. juni 2009 for at sige, at personligt er han imod, at det offentlige går ind og yder økonomisk støtte til fiskerierhvervet. Han betoner dog, at det er hans egen personlige opfattelse, og at sagen nu skal behandles i koalitionen, inden Foreningen Lineskibe får svar fra landsstyret.

Den 12. juni 2009 blev det oplyst, at både Foreningen Lineskibe, Kysfiskernes Forening, Rederiforeningen og Fiskernes Fagforening har ansøgt landsstyret om knap 15 mio. kr. i støtte i år til de i alt 60 skibe, der fisker med line/krog ved Færøerne. Lønudbetalingerne for denne del af fiskeflåden er ifølge det oplyste 230 mio. kr. årligt.

Fiskeribiologerne anbefaler stop for fiskeri efter torsk og kuller ved Færøerne

Det internationale Havundersøgelsesråd, ICES, har netop offentliggjort sine anbefalinger for fiskeriet ved Færøerne. ICES vurderer, at bestandene af torsk på Færøbanke og Færøplateauet er så lave, at ICES fraråder al fiskeri efter torsk i disse områder. Også kullerbestanden er så lav, at ICES fraråder al fiskeri efter kuller. Bestanden af sej er i bedre stand, men ICES anbefaler dog at reducere fangsttrykket på sej med 20 pct.

Jacob Vestergaard, landsstyremedlem for fiskeri, er umiddelbart ikke indstillet på at følge rådgivningen fra ICES. Han udtalte den 11. juni 2009 til Færøernes Radio, at når man bor på Færøerne, så er det ganske enkelt ikke muligt at holde op med at fiske.

Dette års anbefalinger fra ICES om stop for fiskeri efter torsk og kuller er stort set lig anbefalingerne fra sidste år. Da antallet af fiskedage for fiskeåret 2008/2009 skulle fastsættes af Lagtinget i august 2008, fremsatte daværende landstyremedlem for fiskeri, Tórbjørn Jacobsen fra Republikanerne, et forslag om en reduktion af antal fiskedage med 50 pct. for de fleste grupper af fiskefartøjer. Efter en heftig debat i Lagtinget, hvor Heini O. Heinesen fra Republikanerne, der var en del af landsstyrets parlamentariske grundlag, ikke stemte for et ændringsforslag fra landsstyrets om en reduktion på 20 pct., endte Lagtinget med at vedtage en 10 pct.'s reduktion af fiskedagene. Republikanerne stillede i den forbindelse spørgsmålstegn ved, om de kunne fortsætte som "regeringsbærende parti" i landsstyret, når de ikke kunne sikre sig et flertal i sådan en betydende sag. Med dette års anbefalinger fra ICES kan der formentlig ses frem til en spændende debat, når fiskedagene for fiskeåret 2009/2010 skal behandles i Lagtinget i løbet af august måned.

Ny obligationsudstedelse til finansiering af landskassens gæld og underskud

Landsstyret har udstedt en ny obligationsserie til finansiering af landets gæld og underskud. Obligationsserien, der havde en nominel værdi på 1,9 mia. kr., hvilket til kurs 94,96 svarer til lidt over 1,8 mia. kr. Obligationerne blev solgt den 2. juni og noteret på det islandske og danske værdipapirmarked den 10. juni. Obligationslånet er et 3-årigt stående lån, der forfalder til betaling 11. juni 2012. Renten til investorerne er 3,808 pct. p.a. Der var ifølge Landsbanken stor interesse for obligationerne, der blev solgt på lidt over 2 timer.

De 1,8 mia. kr. bliver delvis brugt til at refinansiere obligationslån, der forfalder til betaling, hvilket er godt 1 mia. kr., knap 300 mio. kr. er til førtidig indfrielse af obligationslån og 500 mio. kr. er til delvis finansiering af underskuddet på finansloven for 2009. Men ved allerede nu, at underskuddet på finansloven for i år sandsynligvis bliver noget højere - mellem 700 og 800 mio. kr. Sigurd Poulsen, direktør i Landsbanken, siger hertil, at lånet ikke strækker til at finansiere underskuddet, men at lovhjemlen til lånoptagelse er på 500 mio. kr., og bliver underskuddet større, må landsstyret tilvejebringe en ny hjemmel til lånoptagelse.

Stor stigning i antallet af stævninger og fogsager

Avisen Dimmalætting havde den 13. maj 2009 en artikel vedr. udviklingen i antal stævninger og sager, der ender i fogedretten. Ifølge avisen giver antallet af stævninger og sager, der ender i fogedretten, et godt billede af samfundets tilstand og udvikling. Hvis det er korrekt, må det stadfæstes, at det går dårligt på Færøerne, for antallet af stævninger ved Færøernes Ret er mere end fordoblet årets første 4 måneder i forhold til samme periode sidste år. Hvor antallet af stævninger var 647 de første 4 måneder af 2008, er antallet steget til 1.357 stævninger i samme periode i 2009. Hvad angår antal sager, der er endt i fogedretten, har udviklingen været endnu mere markant, idet antallet her er steget fra 523 til 1.427 sager.

Med venlig hilsen

Dan M. Knudsen

Oversættelse af kronik bragt i avisen Sosialurin den 22. maj 2009:

Jørgen Niclasen, udenrigsminister

Stabilitet skaber resultater i udenrigspolitikken

Vi kan kun gætte, hvorledes forholdet mellem Island og EU bliver i fremtiden. Men vi ved, at dette i den nuværende situation ikke vil ændre vores forhold til EU. Vor Europapolitik tager udgangspunkt i vore egne forudsætninger og interesser. Vore interesser er klare og ændres ikke fra dag til dag. Derfor ændres vor udenrigspolitik ej heller fra dag til dag.

De fremtidige relationer mellem Island og EU har fået stor plads i de færøske medier, siden den internationale finanskrisen tog kvælertag på den islandske økonomi sidste efterår. Overskrifterne i de færøske medier peger i forskellige retninger, og det er næppe tilfældigt. Siden EU-diskussionen blussede op igen, er den islandske holdning til EU-medlemskab ændret flere gange. Dette fremgår af meningsmålingerne, hvor tilslutningen til EU-medlemskab siden oktober 2008 har svinget mellem hele 70 og 40 procent.

Det er helt naturligt, at man spørger, hvorledes et muligt islandsk EU-medlemskab vil påvirke den færøske europapolitik. Mit svar på det spørgsmål er helt klart, at med de nuværende økonomiske og statsretlige forudsætninger ændres vor europapolitik ikke.

Islands vej til EU kan blive lang

Et af den islandske regerings hovedmål er at opnå EU-medlemskab. Men der er mange kringledede veje, der skal udredes, før islandsk EU-medlemskab kan blive en realitet.

Bliver der flertal i Altinget for at indlede forhandlinger med EU? Vil Island få undtagelser på fiskeri- og landbrugsområdet? Klarer Island at leve op til EU's strenge finansielle kriterier? Vil den islandske befolkning efter færdige forhandlinger acceptere EU-medlemskab ved den endelige folkeafstemning?

Mange ubesvarede spørgsmål knytter sig til EU-spørgsmålet i Island og derfor er diskussionen ikke så enkel, som nogle politikere og observatører vil gøre den til.

Stabilitet er afgørende

Som udenrigsminister er det af største vigtighed at vise stabilitet og ansvar med hensyn til landets interesser. Det lader sig simpelthen ikke gøre at ændre eller korrigere færøsk europapolitik efter, hvad man skønner, at der rører sig i det politiske system i Island eller i andre lande. For øjeblikket er det nødvendigt at udvise moderation og ikke lade sig forføre af gætterier om, hvorledes andre lande muligvis vil ordne deres forhold.

Stabilitet er nøgleordet i færøsk europapolitik. Man kan glæde sig over, at et næsten enigt Lagting har været enigt om, at den fornuftigste europapolitiske kurs er at arbejde på to fronter. På den ene side at opnå færøsk medlemskab af EFTA. Og på den anden side at udvide samarbejdet med EU. Den brede enighed om europapolitikken har også medført, at det har været muligt for skiftende koalitioner at bygge på skuldrene af deres forgængere i landsstyret.

Derfor er det afgørende at slå koldt vand i blodet, når røster foreslår, at vi med det samme skal sadle om i vores forhold til Europa, fordi Island ser ud til at gå i gang med en proces, der muligvis resulterer i EU-medlemskab.

Forudsætninger og muligheder

Færøsk og islandsk europapolitik kan ikke direkte sammenlignes. Vort udgangspunkt og vore forudsætninger for at agere i Europa er fundamentalt forskellige fra Islands. Vor statsretlige status sætter klare rammer for, hvilken europapolitisk målsætning vi kan have. Disse rammer behøver Island ikke at tage hensyn til. Derfor forekommer det blåøjet, når det hævdes, at Færøerne sporenstregs skal følge Island ind i EU.

Når man tænker på vor statsretlige stilling, er det vigtigt, at vi sætter os nogle klare og konkrete mål. Koalitionen har sat sig for at nærme sig Europa med tættere samarbejde. I koalitionsgrundlaget står:

“Færøerne skal tage del i det europæiske samarbejde om de fire friheder – varer, tjenester, kapital og arbejdskraft. Den nye samarbejdsmodel skal også tilfredsstille fremtidige krav vedrørende skole og uddannelse, forskning, kultur, sundhed, folkesundhed og andet. Færøerne skal blive part i den europæiske luftfartsaftale.”

Disse mål kan alle nås med koalitionen nuværende europastrategi. Derfor kan det forekomme mærkeligt, at enkelte røster siger, at Færøerne nu pludselig skal blive medlem af EU. Disse røster synes ikke at tage hensyn til vor statsretlige stilling, og ej heller EU's fiskeripolitik, og ej heller de mange krav, Færøerne skal opfylde i et EU-medlemskab. En overordentlig stor administrativ styrke skal til for at administrere lovværket, der følger med et medlemskab. At EU-medlemskab desuden kommer til at koste os 130 – 140 millioner om året i medlemskontingent bliver af en eller anden grund altid glemt i diskussionen.

Jeg mener, at det mest betydningsfulde element i denne diskussion ofte bliver glemt, nemlig: Hvad er det reelt vi tilstræber i vort samarbejde med EU? Ofte er svaret frihandel og samarbejde indenfor kultur, forskning og uddannelse. Vi er for tiden inde i en proces med EU, hvor det lader til, at vi vil kunne nå de fleste af de mål, som koalitionen har sat sig. Derfor undrer det mig ikke så lidt, at nogle absolut ønsker, at vi skal påtage os de bindinger, som et medlemskab af EU medfører, når vi kan få de fleste af disse fordele i den nuværende situation. Hvorfor skal vi tage det sure med det søde, når vi kan få det søde uden at skulle tage det sure?

Færøerne og EU

Koalitionen har et klart mål med EU, og færøsk europapolitik ligger i et trygt leje. Uden hensyn til, hvem der har siddet i landsstyret, har man fastholdt den samme europapolitiske kurs. Som udenrigsminister kan jeg glædes over denne stabilitet.

Men hvordan står det så til i de mange sager, landsstyret har arbejdet med i de senere år?

EU er vokset og har integreret medlemslandene mere og mere. Derfor har Færøerne de seneste år arbejdet målbevidst på at udvide samarbejdet med EU til flere områder. Foruden at udvide handelsaftalen har man også arbejdet med at udvide den veterinære aftale, at sikre Færøerne deltagelse i luftfartspakken (ECAA) og at få associeret medlemskab af EU's 7. Rammeprogram for forskning (FP7).

På disse område er man nu kommet så langt, at der kun mangler lidt, og nu er det kun op til os selv at få dem på plads.

Som fastsat i koalitionsgrundlaget er der nedsat en ekspertgruppe til at undersøge mulighederne for tættere samarbejde med EU, som skal omfatte frihed for tjenester, kapital og personer, foruden samarbejde indenfor forskning, uddannelse, medicin, folkesundhed mv. Ligeledes skal gruppen undersøge forudsætningerne for selvstændigt færøsk medlemskab og konsekvenserne af at blive omfattet af Danmarks medlemskab. Gruppen er gået i gang og man stiler mod, at dens arbejde er færdigt til efteråret.

Udvidelse af handelsaftalen

Handelsaftalen med EU er en 1. generationsaftale, der kun omfatter varer. Vi har rejst spørgsmålet med EU om at udvide den til en 2. generationsaftale, der også skal omfatte tjenester, personer og kapital. EU's holdning hertil har været positiv, og parterne er enige om at analysere, hvordan det kan føres ud i livet.

Associeret medlemskab af EU's 7. rammeplan for forskning

Man er nu nået så langt med at vinde Færøerne associeret medlemskab af FP7, at EU-kommissionen har bedt om mandat til at forhandle herom med Færøerne. Man venter ikke mange forhandlingsrunder, og derfor sigter man imod at aftalen kan paraferes på Færøerne eller i Bryssel til sommer og at den kan forventes at træde i kraft 1. januar 2010, såfremt der er tilslutning hertil på Færøerne.

ECAA

Det ser nu ud til, at den europæiske luftfartspakke bliver sat i kraft for Færøerne. Bliver Færøerne del af luftfartspakken, vil det stå færøske selskaber frit at flyve på det europæiske kontinent, og for europæiske flyselskaber at beflyve Færøerne. Den overordnede målsætning med at komme med i ECAA er at skabe muligheder for fortsat udvikling af færøsk luftfart.

Færøerne og EFTA

Koalitionen forsøger fortsat at blive medlem af EFTA. Forhandlinger med henblik på at opnå færøsk medlemskab af EFTA er foregået nogle år, og den mulighed forsøger Udenrigsministeriet fortsat at udnytte.

EFTA-medlemskab vil ikke kun være et springbræt for Færøerne ud i Europa, men også længere ud i verden. For Færøerne betyder EU-medlemskab, at Færøerne bliver medlem af et internationalt system. Dete stiller store krav til den færøske administration og det politiske system, men har absolutte fordele, når Færøerne skal virke og udvikles på den internationale scene.

Et andet mål med at sikre Færøerne EFTA-medlemskab er at få del i de mange frihandelsaftaler, som EFTA hidtil har indgået. EFTA har stærke handelsrelationer uden for Europa og er i dag den sammenslutning, der har indgået flest frihandelsaftaler over hele verden.

Hold kursen

Europapolitikken er i sikre hænder med bred politisk tilslutning. Vi ved, hvad vi skal samarbejde om med landene i Europa. Vi ved, hvilke begrænsninger vi har og hvilke muligheder. Flere mål er nået og andre er inden for synsvidde.

Derfor holder vi kursen og fortsætter med godt mod frem mod målet.